

37. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen lautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Elintarvikekeskuksen lautakuntaan kuuluivat v. 1952 seuraavat henkilöt: puheenjohtajana kotitalousneuvos K.H. Laine, varapuheenjohtajana lääketieteen lisensiaatti U. Tötterman sekä muina jäseninä sähköasentaja T.L. Ekström, talousneuvos J. Heitto, rouva A.M. Häggman, putkiasentaja J. Hämäläinen, toiminnanjohtaja A.E. Katra, rouva M.M. Kulonen ja tarkastaja E.J. Ylitupa. Kaupungin hallituksen edustajana lautakunnassa oli rahatoimenjohtaja E. v. Frenc-kell. Lautakunnan sihteerinä oli toimitusjohtaja T.E. Ekberg ja pöytäkirjanpitäjänä toimi kamreeri Y.E. Laesmaa.

Lautakunnalla oli kertomusvuonna yhdeksän kokousta, pöytäkirjojen pykäläluku oli 92. Saapuneita kirjeitä ja laskuja oli 2 378, lähetettyjä vastaavasti 2 899.

Lautakunnan päätökset. Tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon mm.: määrättiin ne viranhaltijat, jotka oikeutettiin kertomusvuonna ja v. 1953 allekirjoittamaan shekit, postisiirtotilin maksumääräykset yms. ja hyväksymään laskut sekä lähetteet (30.1. 5 §, 11.6. 37 §, 1.10. 66 §, 17.12. 88 §); kassantarkastajiksi kertomusvuodeksi valittiin lautakunnan jäsenet Heitto ja Katra (5.3. 12 §); hyväksyttiin v:n 1951 tilinpäätös (9.4. 16 §); päätettiin ottaa v:n 1953 talousarvioehdotukseen määräraha uuden pakettiauton ostamiseksi laitokselle (11.6. 33 §); hyväksyttiin elintarvikekeskuksen talousarvioehdotus v:ksi 1953 sekä toimitusjohtajan selostuksen toimenpiteet vuositilintarkastajien v:n 1951 tilintarkastuskertomuksen johdosta (3.9. 55, 56 §); Olympiakisojen koulumuonitukseen varatut jäljelle jääneet elintarvikkeet päätettiin varata suunnitelman mukaisesti kouluruokintaan käytettäväksi (3.9. 59 §); päätettiin hankkia laitoksen kasvisvaraston kulutuskauden aikana tarvittavat juurikasvimäärät (3.9. 67 §); päätettiin, että elintarvikekeskuksen emännöitsijälle ja apulaisemännöitsijälle kaupunginhallituksen edustustilaisuuksien hoitamisesta maksettavat korvaukset suoritetaan toistaiseksi kuukausikorvauksina kuten tähänkin saakka (12.11. 76 §). Lisäksi tehtiin eräitä laitoksen palveluksessa työsopimussuhteessa olevien työntekijöiden palkkakysymyksiä koskevia päätöksiä (12.11. 83 §, 17.12. 89, 91, 92 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä, jotka koskivat mm. seuraavia asioita: laitoksen työntekijäin ja toimihenkilöiden edustajien lähettämistä opintomatkalle Ruotsiin (5.3. 13 §); lautakunnan oikeuttamista ylittämään eräiden tilien määrärahoja sekä tarvittavien lisämäärärahojen myöntämistä (14.5. 24 §, 11.6. 43, 44 §, 3.9. 58 §, 12.11. 80 §); kylmän säilytysruoneen rakentamista ja tavarahissin asentamista Kaupunginkellariin (14.5. 27 §, 1.10. 63 §); eräiden ruokatehtaan koneiston muutos- ja parannustöiden suorittamista (11.6. 32 §); Kaupunkiliiton ansiomerkin jakoa laitoksen palveluksessa toimineille (11.6. 42 §); laitoksen henkilökunnan palkkauskysymyksiä (1.10. 64 §, 12.11. 82 §); v:ksi 1953 tilattavia sanoma- ja aikakauslehtiä (1.10. 69 §) sekä toimikunnan asettamista rakennettavaa ruokatehdasta ja juurikasvivarastoa suunnittelemaan (12.11. 81 §).

Lisäksi esitettiin kaupunginhallitukselle mm. ruokatehtaan emännöitsijän ja apulaisemännöitsijän virkanimikkeiden muuttamista, vakinaisen ajomestarin ja 14. palkkaluokan ompelijan kuukausipalkkojen korottamista, valtiolla ym. palvelun ajan hyväksymistä ikälisiin oikeuttavaksi eräissä tapauksissa, eräiden vakinaisten virkojen lakkauttamista, pöytä-

ja lautasliinojen hankintaa Kaupunginkellarissa pidettäviin edustus- ym. tilaisuuksiin sekä juhlaruokailukaluston täydentämistä, v:ksi 1953 laaditun lautakunnan talousarvioehdotuksen ja sen palkkaliitteiden hyväksymistä, laitoksen kahden käytetyn kuorma-auton myyntiä, eräiden käytettyjen keittiökoneiden myyntiä, kaluston hankintaa laitoksen käyttöön sekä ennakkovarojen myöntämistä varastonhoitajalle rahtimaksujen suorittamista varten.

Palkkalautakunnalle esitettiin perustettavan toimistonhoitajan viran täyttämistä virkaa avoimeksi julistamatta (14.5. 22 §) sekä yö- ja sunnuntaityön korvaamista eräille laitoksen toimihenkilöille (11.6. 41 §). Muissa palkkalautakunnalle tehdyissä esityksissä käsiteltiin erilaisia viranhaltijoita ja työntekijöitä koskevia kysymyksiä, kuten virkavapauden myöntämistä, lisämäärärahan myöntämistä ikälisien maksamiseen, eläkkeellä olevan viranhaltijan ottamista tilapäisesti laitoksen palvelukseen ja eläkkeen tai sairausloman myöntämistä.

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin uuden ruokatehtaan ja juurikasvivaraston rakennustöiden aloittamiseksi v:n 1953 aikana tarvittavan määrärahan ottamista ko. vuoden talousarvioon sekä eräiden välttämättömien kunnostustöiden suorittamista laitoksessa v:n 1953 aikana (11.6. 40 §).

Olympiamuonitustoimistolle päätettiin esittää, että kaupungin kouluihin majoitettavien kisavieraiden ruoan valmistaisi ja toimittaisi elintarvikekeskus. Annosten myyntihinnaksi ehdotettiin omakustannushinta, johon lisättäisiin liikevoittoa 10 % (11.6. 34 §).

Lausuntoja, tietoja ym. annettiin kaupunginhallitukselle, muille kunnallisille elimille ja viranomaisille. Näistä mainittakoon mm. seuraavia asioita koskevat: ns. luontoisetukomitean mietintö, kaupungin töissä satuneiden tapaturmien varalle otetut vakuutukset, koulutustilaisuudet, vuositilintarkastajien kertomus v:n 1951 tilintarkastuksesta, Kaupunginkellarin ruokalan korottaminen I:een hintaluokkaan kuuluvaksi, elintarvikekeskuksen toimitusjohtajalle myönnetty oikeus sivutoimen hoitamiseen sekä sijoitusohjelman laatiminen seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi.

Elintarvikekeskus

Henkilökunta. Laitoksen henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 262 henkilöä, joista 115 työskenteli ruokatehtaassa ja työmaaruokaloissa sekä 7 Herttoniemen juurikasvivarastossa. Kertomusvuoden suurin samanlainen henkilömäärä, 140, oli syyskuussa. Vakinaisia viranhaltijoita oli 85, joista vuoden aikana erosi 4. Tilapäisiä viranhaltijoita erosi vuoden aikana 36, joista 9 oli kausiluontoisessa työssä Herttoniemen juurikasvivarastossa työskennelleitä.

Kertomusvuoden aikana nimitettiin 24. palkkaluokan toimistonhoitajan virkaan heinäkuun 1 p:stä lukien ja 29. palkkaluokan kirjanpitäjän virkaan lokakuun 1 p:stä lukien H.E. Pakalén (11.6. 38 §, 3.9. 57 §), em. toimistonhoitajan virkaan lokakuun 1 p:stä S.E. Tanninen (1.10. 65 §), kahteen 20. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan lokakuun 1 p:stä L. Koivunen ja joulukuun 1 p:stä lukien K.A. Marklund (3.9. 57 §, 12.11. 78 §), 20. palkkaluokan autonapumiehen virkaan tammikuun 1 p:stä 1953 alkaen J. Kukkonen (17.12. 91 §) sekä 15. palkkaluokan ruokalanhoitajan virkaan kesäkuun 1 p:stä lukien E. Piippo (11.6. 38 §).

Toimitusjohtaja Ekbergille myönnettiin palkatonta virkavapautta heinäkuun 10 p:n ja elokuun 8 p:nä väliseksi ajaksi XV Olympia Helsinki muonitustoimiston toimistopäällikön tehtävien hoitamista varten. Kamreeri Laesmaa määrättiin toimitusjohtajan sijaiseksi tänä aikana (11.6. 35 §).

Korjaustyöt, kaluston hankinta ym. Kertomusvuoden aikana kunnostettiin ruokatehtaan eräiden perunankuorintakoneiden kulutuspinnat ja suoritettiin putkistojen ja sähköpaistinpannujen korjauksia. Suuren keittiön tuuletusta tehostettiin. Kalustoa täydennettiin hankkimalla sähkökäyttöinen paistinpannu ja leivänpaloittelukone, lisäksi hankittiin sähkömankeili, joka asennettiin laitoksen henkilökunnan ruokailukäytöstä vapautuneisiin huonetiloihin.

Virkamiesruokalan koneellista välineistöä ja putkistoa korjattiin. Toukolan konepajan ruokalaan hankki rakennustoimisto kaksi kaasuhellaa, lämminvesisäiliön ja kaksi sähköjakkaraa.

Herttoniemen juurikasvivarastossa korjattiin perusteellisesti eräitä juurikaslaareja ja uusittiin ja vahvistettiin niiden kannatinpilareita. Välikerroksen kannatinvasoja vahvistettiin. Sähkömoottorit ja -verkosto tarkastettiin sekä uusittiin sähkökatkaisimia. Varastorakennuksen katto paikkattiin ja tervattiin, samoin tervattiin ruokalarakennuksen ja vaakakopin katot. Varastorakennuksen ulkoseiniä uusittiin osittain.

Laitoksen toiminta. Laitos hankki elintarvikkeita käytettäväksi ruokatehtaassaan ruoan valmistukseen kaupungin kansakouluille, kunnallisille sairaaloille, eräille oppi- ja yksityiskouluille, ammattikouluille, lasten leikkikentille, kaupunginvaltuuston ja -hallituksen määräämiin tilaisuuksiin sekä eräille yksityisille toiminimille.

Juurikasveja varastoitiin ruokatehdasta, kunnallisia sairaaloita, kunnalliskotia ja lastentarhoja varten.

Hankintojen suoritus tapahtui kiinteässä yhteistoiminnassa kaupungin sairaaloiden ja muiden ao. laitosten kanssa. Siirtomaatavaraostot keskitettiin niihin tukkuliikkeisiin, joiden vuosialennukset tavaran laatuun nähden olivat osoittautuneet edullisimmiksi. Meijeri- ja maitotaloustuotteiden, joiden hinnat olivat säännöstelyn alaisia, hankintojen keskittämistä ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Ruholihahankinnat kaupungin laitoksille suoritettiin teurastamon tukkumyyntihallista, mutta laitokset hankkivat itse vapaasta kaupasta varhaisvihannekset, marjat ja kalat, sen sijaan juurikkaiden hankinta varsinaiseksi talvikaudeksi oli pääosaltaan keskitetty elintarvikekeskukselle ja kiinteistötoimiston maatalousosastolle.

Elintarvikkeita välitettiin 5 kunnalliselle sairaalalle, kunnalliskodille, Oulunkylän vanhainkodille, 16 opetuskeittiölle, 7 lastenkodille, 46 lastentarhalle, 14 kesäsiirtolalle ja sielullisesti sairaiden vastaanottoasemalle.

Hankitut tarvikemäärät olivat seuraavat:

Tarvike		Tarvike	
Ruokaleipää (kuiva paino), kg	17 545	Voita, kg	3 261
" kpl	33 439	Margariinia, kg	205
Ravintolalimppuja, kpl	9 477	Suolaa, kg	14 116
Kahvileipää, kpl	98 724	Sipulia, kg	2 350
Jauhoja, kg	28 510	Verta, l	3 105
Suurimoja ja hiutaleita, kg	82 469	Makkaraa, kg	5 162
Makarooneja, kg	2 689	Lihaa, kg	268 056
Herneitä, kg	32 850	Kalaa, tuoretta, kg	4 362
Kidesokeria, kg	19 087	" suolattua, kg	949
Palasokeria, kg	1 428	Puolukkaa, kg	11 484
Siirappia, kg	12 000	Virvoitusjuomia, pulloa	32 145
Omenamarmelaadia, kg	18 250	Pilsneriä, pulloa	41 160
Kahvia, kg	984	Talousskaljaa, l	6 040
Kuivattuja hedelmiä, kg	11 210	Savukkeita, rasiaa	57 072
Maitoa, l	644 421	Piipputupakkaa, pakettia	115
Piimää, l	18 385	Sikareja, kpl	410

Herttoniemen juurikasvivarastosta välitettiin:

	Perunaa	Porkkanaa	Lanttua	Puna-juurta	Kaalaa	Yhteensä, kg
Elintarvikekeskukselle	418 717	13 704	22 738	2 354	8 746	466 259
Kaupungin laitoksille	253 150	25 201	30 678	7 567	7 176	323 772
Muille	283 668	24 465	9 870	150	-	318 153
Ylijäämä	139 433	18 831	20 609	2 159	14 904	195 936
Yhteensä	1 094 968	82 201	83 895	12 230	30 826	1 304 120

Elintarvikkeiden varastointi. Elintarvikekeskuksen, lastentarhojen ja -kotien käyttöön hankitut siirtomaatuotteet ja marjamäärät varastoitiin

laitoksen Helsinginkatu 24:ssä sijaitsevaan keskusvarastoon. Kunnallisille laitoksille hankitut lihamäärät varastoitiin tilapäisesti kaupungin teurastamon jäädyttämöön.

Juurikasvivarastossa oli kertomusvuoden alussa elintarvikekeskuksen ja kunnallisten laitosten tarvetta varten perunaa 840 000 kg, porkkanaa 54 000 kg, lanttua 57 000 kg, punajuurta 6 000 kg ja kaalia 8 000 kg eli juurikkaita yhteensä 965 000 kg. Syksyn 1951 heikon perunasadon ja epäedullisten sääolosuhteitten vuoksi eivät tuottajat suorittaneet perunan lajittelua, joten se oli suoritettava laitoksen toimesta juurikasvivarastolla. Lajittelun yhteydessä kerääntynyt pienikokoinen peruna myytiin ulkopuolisille ostajille. Juurikasvit säilyivät suhteellisen hyvin varastossa. Vuoden lopussa oli varastossa perunaa 258 000 kg, porkkanaa 17 000 kg, lanttua 20 500 kg ja punajuurta 6 000 kg.

Käyttämättä jäänyt varastotila vuokrattiin seuraaville toiminimille: Osuusliike Valio, Kesko Oy, Henkivakuutusyhtiö Suomi, Osuusliike Hankki- ja Medica Oy, Transaco Oy, Helsingin Kauppiat Oy, Hankintaliike Leikas Oy, A.J. Aarnio Oy, O. Norrback, J.V. Vickström Oy, Hautanen sekä O. Backman, yhteensä 2 406 000 kg:n suuruisten tavaramäärien säilytystä varten.

Ruoan valmistus ja myynti. Ruokatehtaassa valmistettiin annoksia:

Kansa-, oppi- ja ammattikouluille	4 945 582
Kunnallisille ruokaloille	416 401
Kaupungin leikkikentille ja koulupuutarhoille	56 260
Huoltolautakunnan työtuville	65 241
Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen tilaisuuksiin	13 062
Yksityisille laitoksille	138 759
Yhteensä	5 635 305

Annoslisäys v:een 1951 verraten oli 1 570 245.

Valmistettuja annoksia myytiin seuraavalle 10 kunnalliselle ruokalalle: huoltovirastolle, Toukolan konepajalle, Sörnäisten kaasu- ja sähkötehtaalle, liikennelaitoksen kolmelle ruokalalle, sähkölaitokselle, ve-rotusvalmisteluvirastolle, elintarvikekeskuksen juurikasvivarastolle sekä Sofiankadun virkamiesruokalalle. Edelleen lähetettiin valmista ruokaa 63 kansakoululle, 3 ammatti- ja 27 oppikoululle, 11 leikkikentälle ja 2 koulupuutarhalle, huoltolautakunnan työtuville, sielullisesti sairaiden vastaanottoasemalle, Vuorikadun lastentarhalle, Apollonkadun ja Pel-lervontien leikkikouluille, Maatalousnaisille, Olympiakisojen Järjestelytoimikunnalle, Vakuutusyhtiö Fennialle, Ab. P.G. Holm Oy:lle, Invalidi-disäätiölle, Finlandia-Kuva Oy:lle, Suomen Teatterikoululle, Työväen Säästöpankille, Oy. Renlund Ab:lle, Tabunovin koulun lastentarhalle, Metalliteos Oy:lle sekä kaupunginvaltuuston ja -hallituksen tilaisuuksiin.

Liikevaihdon ryhmitys edelliseen vuoteen verrattuna oli seuraava:

	v. 1952, mk	v. 1951, mk
Ruokalot	35 620 241	32 462 993
Kansakoulut	73 447 884	62 602 420
Sairaalat	27 214 968	21 571 506
Huoltotoimi	10 608 530	9 754 023
Erin. kaup. laitokset	15 180 367	10 709 060
Muu liikevaihto	21 188 171	14 825 031
Luontoisedut	2 230 466	2 232 711
Yhteensä	185 490 627	154 157 744

Liikevaihdon lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 31 332 883 mk eli 20.3 %

Myynti jakautui kaupungin laitosten sekä muiden ostajien kesken seuraavasti:

	Kaupungin laitokset		Muut	
	mk	%	mk	%
Raaka-aineita	39 350 980	21.2	6 082 967	3.3
Ruokaa	84 373 408	45.5	52 605 304	28.4
Sekalaista	260 640	0.1	2 817 328	1.5
Yhteensä	123 985 028	66.8	61 505 599	33.2

Tulot ja menot. Tuloja oli kertomusvuonna kaikkiaan 185 490 627 mk, josta elintarvikekeskuksen tuloja oli 183 260 161 mk ja luontoisetukorvauksia 2 230 466 mk.

Elintarvikekeskuksen menot jakautuivat seuraavasti:

	Määrärahat yhteensä, mk	Menot tilien mukaan, mk	Säästö (+) tai ylitys (-), mk
Palkkiot	117 000	102 000	+ 15 000
Vakinaiset viranhaltijat	29 497 370	22 761 362	+ 6 736 008
Tilapäiset viranhaltijat	964 680	475 843	+ 488 837
Muut palkkamenot	15 880 160	16 758 999	- 878 839
Vuokra	3 161 488	3 161 488	-
Vedenkulutus	400 000	363 679	+ 36 321
Lämpö	5 700 000	5 211 198	+ 488 802
Valaistus	700 000	706 837	- 6 837
Kaluston hankinta	5 600 000	2 619 969	+ 2 980 031
Kaluston kunnossapito	1 100 000	1 290 468	- 190 468
Tavaran ostot	115 000 000	110 651 433	+ 4 348 567
Käyttövarat	3 000 000	2 896 256	+ 103 744
Korjaukset	200 000	308 813	- 108 813
Kansaneläke- ja lapsilisä- maksut	2 650 000	2 196 625	+ 453 375
	183 970 698	169 504 970	+ 14 465 728

Kassa- ja tiliviraston menot olivat seuraavat:

Vakinaiset viranhaltijat	3 601 840	3 460 192	+ 141 648
Tilapäiset viranhaltijat	291 120	188 388	+ 102 732
Muut palkkamenot	186 960	122 360	+ 64 600
	4 079 920	3 770 940	+ 308 980

Yhteensä 188 050 618 173 275 910 + 14 774 708

Ylijäämää oli 12 214 717 mk.